

מעדני אשר

גיליון שי"ז
(שנה ט'
פרשת ויחי תשע"ב

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

**מדוע ביקשו אחי יוסף מחילה מיוסף הרי אינו יכול למחול
דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול?
בראשית פרק נ' י"ז כה תאמרו ליוסף אנא שא נא פגע אחיך
וחטאתם וגו'.**

יש להקשות: איך ביקשו אחי יוסף מיוסף מחילה, הרי קי"מל כתובות י"ז ע"א מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, והרי יוסף היה מלך במצרים, א"כ איך ביקשו ממנו מחילה, הרי אינו יכול למחול, כך מקשה החיד"א בספרו פני דוד על התורה על הפסוק הנ"ל, וכן ביטח משה בפרשתו בד"ה ויאמר עליהם יוסף אל תיראו וכן המהרש"ג בספרו זהב שבת פרשת ויגש.

איכא כמה תרוצים:

- א. הא דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול זה רק אם פגע בו כשהיה מלך, אבל אם פגע בו כשהיה הדיוט ואחר כך נעשה מלך יכול למחול כיון שהחטא היה בהיותו הדיוט, לפי הנ"ל אתי שפיר דאחי יוסף פגעו ביוסף כשעדיין לא היה מלך לכן מהני המחיל, כך תירץ החיד"א בספרו פני דוד, ע"ש שמביא ראה ליסוד זה מירושלמי תרומות פרק ח' הלכה ד'.
- ב. וכן כתב יסוד זה בפרשת דרכים דרוש אחד עשר דרוש המלך דלכן מחל דוד לשמע"ל אע"פ שמלך אין כבודו מחול, משום דהחטא היה קודם שנועשה דוד מלך.
- ג. לכן אמרו אביך ציוה, דאין זה מחילה על כבודו רק קיום מצות כיבוד דהא דקי"מל בגמ' קדושין ל"א ע"ב דכיבוד הוא אפילו לאחר מותו, כך תירץ ביטח משה בפרשתו.
- ד. דווקא במלך שמושל לבדו יש הדין שאין כבודו מחול, ולא מלך תחת מלך לפי הנ"ל אתי שפיר דהרי יוסף היה מלך תחת מלך לכן מהני מחילה, כך תירץ ביטח משה בפרשתו.
- ז. ע"פ מה שכתב האור החיים הקדוש בפרשת דדוקא מלך ישראל שנמשח ומלך על ישראל אינו יכול למחול על כבודו, אבל מלך כזה במציאות זה יכול למחול על כבודו לעשות רצון אביו, מעדני אשר.

ה. ע"פ מה שכתב המקנה קדושין ל"ב ע"ב דלפני מתן תורה מהני מחילת כבודו של מלך, משום דהא דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול ילפינן מקרא דשום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך כדפירש רש"י כתובות י"ז ע"א דלשון שום תשים משמע שימות הרבה, וכוונתו דמשמעות שום תשים, משמע שבכל עת תשים עליך מלך, ולא מתקיים זה אלא שיהיה לו בכל שעה אימת מלכות, וכשמחל על כבודו הרי באותו שעה אינו מקיים מצות שימת מלך עליו לכן אין כבודו מחול, ולכן קודם מתן תורה שלא נצטוו במצוות שום תשים עליך מלך עד שנכנסו לארץ היה יכול למחול על כבודו, לפי הנ"ל א"ש דמהני מחילת יוסף, מעדני אשר.

ו. ע"פ מה שכתב בחמדת ישראל מצוה קע"ג דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, דווקא על להבא אין יכול למחול, אבל על דבר שעבר יכול למחול, לפי הנ"ל אתי שפיר שמהני מחילת יוסף על דבר שעבר, מעדני אשר.

ז. כיון שנצמצמ מזה טובה מזה, לא היה פגיעה במלך לכן מהני המחילה של יוסף, כך כתב בספר אזור אליהו פרשת ויגש בד"ה אנכי ארד.

ח. ע"פ מה שכתבו התוס' שבועות ל' ע"ב דכבוד תלמיד חכם חמור מכבוד המלך, ולכן רשאי התלמיד חכם לישב בעדות ולא המלך, והא דתלמיד חכם יכול למחול על כבודו והמלך אינו יכול למחול, משום דתלמיד חכם התורה דיליה הוא ויכול למחול משא"כ מלך הוא רק מצד שהעולם או המדינה מינוי אותו למלך וכיון שהכבוד בא לו מצד המדינה לכן אינו יכול למחול, לפי הנ"ל אתי שפיר שהרי גבי יוסף המלוכה לא בא מצד כבוד המדינה אלא מצד עצמו כאשר אמר לו פרעה אחרי הודיע ה' אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמותך אתה תהיה על ביתי ועל פיק ישק כל עמי וגו' ושפיר הויה המלוכה שלו לכן יכול למחול על כבודו, כך תירץ זוהב שבת, ובענין הקושיא איך קרא יעקב לבנו יוסף שהיה מלך, וכן איך הטיח אותו בקבורה הרי מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול יתורץ לפי כמה תרוצים שהבאתי ועיין בספר מעדני אשר חלק ד' פרשת ויחי עוד תרוצים בהו.

ברכת מזל טוב

לידידינו מגדולי אנשי החסד והמעש בעירנו בית

שמש ראש וראשון לכל דבר שבקדושה
הרב רפאל בנימין רוזנבלט שליט"א
ראש הקהל דחסידי בויאן בית שמש
לרגל השמחה במעונו
שמחת נשואי בתו תחי' במוז"ט
עב"ג הבה"ח כמר פנחס גפנר שליט"א

מבחירי ישיבת רוזין בויאן
בנו של הרה"ג משה שלום גפנר שליט"א ירושלים
יהא רעוא שבזכות מעשיו הכבירים
יזכה לראות נחת מכל יוצאי חלציו
ויעליה בכל אשר יפנה

המבוכים קהאל הקוב"ש ב"ה ע"ה

210102-353-010101-0101-0101-0101-0101-0101-0101

2"כ"א מצד אשר אשך פרו"ש

בשיר וקול תודה בשמחה ורגנה
באתנו הבשורה בשעה טובה מלא חרה
כי בסימן טוב ובמזל טוב
בעזרת הקל הטוב והמטיב
באו בקשרי השידוכין
הני תרי דורים אהובים ונחמדים
זיו מלאים ונוגה מפיקים
לכל אשר סביבם מצויים
ידידינו וידיד כל בני הישיבה
אף בני החבורה וכל אשר במוגע איתו בא עשור בכל מדה טובה וישרה
בחכמה ותבונה בהליכות ודרכי חיים מלא ביראת שמים
וביותר הפליא פלאים בלימוד התורה עם יראת שמים בלילות ובימים
הלא הוא אלופנו אהוב לבינו

ידידינו הבחור החשוב נפתלי עב"י אקסלער נ"י
עב"ג בת הרה"ג רבי יהושע הלברשטאם שליט"א
בנו של כ"ק מרן אדמו"ר פאקסאווניץ - טשענסקאוויץ
הרב"ג כ"ק מרן האדמו"ר מבסטאן

ברכותינו מקרב ליבנו שלוחים שיזכה לבנות את ביתו נאמן בישראל
מלא ברכת ה' שלא יבוש המעיין ולא יקצץ האילן,
אילנא רברבא דרע ברך נטעי אבות המשפחות
המבוכים גביו' ורצו' וכן הישיבה במו"ק

אדם שצויה צוואה שלא יקברו אותו לאחר מותו האם שומעין לו?

בפרשתו ג' י"ב ויעשו לו בניו כן כאשר צוה.

קימ"ל ח"מ סימן קכ"ה ס"ק ח' דמצוה לקיים דברי המת.

ובספר אבן שעייב בפרשתו מובא בשו"ת שו"מ מ"ת ח"א סימן א' כתב דהמקור מפסוק הנ"ל.

הנה **איתא בגמ'** סנהדרין מ"ו ע"מ ב' איבעיא להו קבורה משום בזיונה הוא, או משום כפרה הוא, למאי נפקא מינה, דאמר לא בעינא דליקברוה לההוא גברא, אי אמרת משום בזיונה הוא לא כל כמיניה, ואי אמרת משום כפרה הוא הא אמר לא בעינא כפרה, מאי, ונשאר הגמ' בספק.

הנה **הרמב"ם** פ"ב מהל' אבל הלכה א' כתב אם צוה שלא יקברוהו אין שומעין לו שהקבורה מצוה שנאמר כי קבר תקברנו, והוא גמגמ' סנהדרין מ"ו, וכן לשונו בספר המצוות מצוה רל"א, ולשון הספרי כי קבר תקברנו מצות עשה וה"ה בשאר מתיים, ומת מצוה שאין לו קוברין מצוה על כל אדם.

יש להקשות: איך יכול להיות שאדם שאמר שלא יקברו אותו שומעין אותו, הרי יש מצוה בתורה לקבור מת כמו דאיתא בגמ' סנהדרין מ"ו ע"ב א"ר יוחנן משום רשב"י מנין למלין את מתו שעובר בלא תעשה ת"ל כי קבור תקברנו, ואיך יכול להיות שיהא כח לאדם לבטל מצוה, וליכא למימר דכוונת הגמ' לומר דטעם הפסוק של חיוב קבורה זה מטעם כפרה לכן כשאינו רוצה אין מצוה, דהרי קימ"ל לא דרשינן טעמא דקרא, כן מקשה בשו"ת הרדב"ז חלק ב' סימן תש"פ, ובשו"ת מהר"ם מינץ סימן נ"ד, ובשו"ת חות יאיר סימן קל"ט ובשו"ת דברי חיים יור"ד חלק א' סימן ס"ד, ובשו"ת כתב סופר יורה דעה סימן ק"פ, ובערוך לנר סנהדרין מ"ו ע"ב, ובשו"ת עמק הלכה חלק א' סימן מ"ג, ובשו"ת האלף לך שלמה אור"ח סימן שמ"ב.

איכא כמה תרוצים:

א. הא דאמרין בגמ' דאם קבורה משום כפרה הרי אמר הא אמר לא בעינא כפרה, אין הכונה דאין קוברין אותו, דכיון דיש חיוב לקבור אינו יכול לבטל מצוה זו, אלא הכונה דאי אמרינן משום כפרה ואמר לא תקברוהו קוברים אותו, ואין לו כפרה שהוא לא רצה, וכן מדויק מלשון רש"י שכתב הא אמר לא בעינא כפרה "ואי נמי קברינן ליה לא מכפר" כן תירץ בשו"ת הרדב"ז חלק ב' סימן תש"פ, וכן בשו"ת דברי חיים יורה דעה חלק א' סימן ס"ד.

אבל **ביד רמה** שם בסנהדרין **תמה על רש"י:** וז"ל האומר לא בעינן כפרה, כיון דאיהו לא ניחא ליה אנן לא מופקדינן למעבד ליה כפרה, ולא דמיא הא מילתא למלקות ומיתות ב"ד דעבדינן בע"כ, דהתם לאו משום כפרה בלחוד הוא אלא עונש אענשיה רחמנא משום דחטא, ואית דאמרי הא אמר לא בעינא כפרה ואי נמי קברי ליה לא מתכפר, לאו מלתא הוא דא"כ כל הנהרגין דאמרין לקמן בגמ' דהוי להו כפרה אטו מי ניחא להו דליקטלינהו כי היכי דתיהוי להו כפרה, הא בעל כרחיהו קא עבדו ואפ"ה הוי להו כפרה בהריגתן, וכן כתב ברבינו יונה שם.

ב. הספק של הגמ' זה רק משום דסובר דאין קבורה מן התורה וכאיכא דאמרי דאמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי רמז לקבורה מן התורה כו' אבל ללישנא קמא דר' יוחנן דאית ליה דקרא דקבור תקברנו מריבוי דרשינן אפילו שאר מתיים והמלין מתו עובר בלא תעשה ליכא ספק דכיון דהיא מצוה מן התורה לקבור מתו לאו כל כמיניה לומר שלא יקברוהו, ולכן הרמב"ם שפסק בפרק ט"ו מהל' סנהדרין כלישנא קמא דר' יוחנן דהמלין מתו עובר בלא תעשה כתב כאן הטעם שאין יכול לעקב הקבורה משום דהקבורה היא מצוה ולא כתב משום בזיונה, כן כתב בלחם משנה הלכות אבל פרק י"ב הלכה א'.

ג. הספק של הגמ' אפילו אם קבורה דאורייתא, מה הטעם אי משום בזיון או כפרה וס"ל לרמב"ם דהספק רק לרבי יוחנן בשם רבי שמעון בר יוחאי שהוא סתם רבי שמעון דס"ל דרשינן טעמא דקרא להקל לדידיה נסתפק הגמ' אי דרשינן טעמא דקרא משום בזיון או משום כפרה ונ"מ כשמצווה אל יקברוהו לטעמא משום כפרה שומעין לו והולכין להקל על"פ דרישת טעם התורה וכ"ז לר"ש אבל לפי דקיי"ל בכל מקום דלא דרשינן טעמא דקרא להקל גם כאן אין לנו לדרוש טעמא להקל וליכא למבעיא כלל וא"ש דכ' הרמב"ם דמצוה הוא ואין לנו לדרוש טעמא, כן תירץ בשו"ת כתב סופר יור"ד סימן ק"פ, וכן בשו"ת האלף לך שלמה אור"ח סימן שמ"ב.

אדם שחייב כפרה מחמת עבירה שעשה ואינו רוצה כפרה

האם כופין אותו?

הנה **גמגמ'** הנ"ל משמע דאם חיוב קבירה משום כפרה אם אינו רוצה כפרה אין קוברין אותו.

יש להקשות: איך אמרינן כאן אי משום כפרה לא ניחא ליה בכפרה, והלא מבואר בחייבי חטאות שמשמתין אותו על כל פנים לאחר שעבר בלא תאחר כמבואר בתוס' ראש השנה ו' ע"א ד"ה יקריב אותו כן מקשה בשו"ת דברי חיים יורה דעה חלק א' סימן ס"ד.

ומתירי הדברי חיים: אם לא ניחא ליה בכפרה אינו מכפר לו ע"י רש"י סנהדרין שם ד"ה הא אמר רק בחייבי חטאת אגב שכופין אותו שיאמר רוצה אני ואגב החיוב גמר ומשעבד נפשיה, והרמב"ם הלכות גירושין פ"ב ה"כ נתן טוב טעם לדבריו דבאמת כל אדם מישראל רוצה לקיים דברי תורה ורק היצר מונעו, אבל כשכופין אותו שוב מרוצה באמת, ואם כן לפי זה אתי שפיר דכל זה שייך בעודו בחיים ואם כופין אותו גמר ומרצה, אבל אם צוה שלא יקברוהו דלא ניחא ליה בכפרה אין קוברין אותו דאין לו כפרה גם אם יקברוהו כיון שלא ניחא ליה בחיים חיותו בכפרה והשתא הוא פטור מהמצות ובשאלו מי יודה תהלים ו' ו' ומי שטרח בערב שבת כו' ע"י ע"ז ג' ע"א ואם בחיים לא ניחא ליה שוב לא יהיה לו כפרה, מה שאין כן בעודו בחיים בחטאת שכופין אותו אם יקריבנו להחטאת שוב באמת מרוצה וכדברי הרמב"ם, כן תירץ בשו"ת דברי חיים יור"ד סימן ס"ד.

האם אונן מותר לשמש כסנדק בברית?

בפרשתו בני מכיר בן מנשה ילדו על ברכי יוסף.

וכתב בתרגום יונתן גזירינון ורבינון יוסף, ובפירוש התרגום **כתב** יכול להיות שדעתו כי מל אותם על ברכי הסנדק א"נ יש לומר שיוסף היה הסנדק, וזה הפירוש על ברכי יוסף.

הנה **בשו"ת שמש צדקה** יור"ד סימן ט' רצה להתיר קודם שנקבר המת לעשות סנדק וכתב לע"ד ליכא שום איסור בעשיית הסנדק דאף דפטור מכל המצות, היינו דוקא בברכות משום חומר דברכות אבל בעשיית מצוה גרידא דליכא חומר ברכה שא"צ או איסור אחרינא מהיכא תיתי לאוסרו, וכ"ש במצוה שאינה בגופו.

אבל בשו"ת מכתם לדוד יורה דעה סימן נ"ב **תמה עליו:** דהא אסרוהו לקרות ק"ש אע"פ שאינו מברך וה"נ ת"ת וכדומה אסור דהוי בכלל כל מצות האמורות בתורה אע"ג דליכא חומר ברכה וה"נ אסרוהו לענות אמן אע"ג דאין אמן יתומה כיון ששומע ברכה ופ"ה אסרוהו משום כבוד המת, ואם במצות חמורות אסרוהו ק"ו במצוה קלה כזו, והרב רצה לומר דכ"ש במצוה שאינה בגופו, ופליאה דעת ממני דאדרבה אם במצות שבגופו ורמיא עליה אסרוהו כ"ש בזה, מובא מחלוקת הנ"ל בברכי יוסף יור"ד סימן שמ"א, ושו"ת יהודה יעלה יורה דעה סימן שני, ועיין בבית אפרים הלכות אונן סימן י"א.

האם יש חיוב לאדם לשלם כסף על קבורת אביו

והאם על שאר קרובים יש חיוב יותר מסתם אדם?

בפרשתן מ"ז ל' ושכבתי עם אבותי ונשאתני ממצרים וקברתי בקברתם וגו'.

יש לחקור האם יש חיוב לאדם להוציא ממון על קבורת אביו או דילמא אין לו חיוב להוציא ממון על קבורת אביו.

הנה בשו"ת מהר"ם מינץ סימן נ"ג נשאל מאדם שאביו מת ולקח מקופת צדקה כסף לקבורתו ושאל האם מדינא חייב אדם לשלם את קבורת אביו או דילמא יכול לקחת כסף מקופה של צדקה.

ומסיק דחייב לשלם צרכי קבורה: ומביא ראיה מהא דאיתא בגמ' סנהדרין מ"ו ע"ב א"ר שמעון בן יוחי קבורה מן התורה מנין, פרש"י, רמז קבורה דחייב אדם לקבור מתו, ת"ל כי קבור תקברנו מאן כו' והדר איתא שם, איבעיא להו הספדא יקרא דחיי הוא או יקרא דשכבא, למאי נפק"מ דאמר אל תספדוני לההיא גברא, אי נמי לאפוקי מיורשים, פרש"י לאפוקי מיורשים על כרחיהם, אי יקרא דשכבי כי אמר אל תספדוני צייתנין ליה, ואי לא אמר ואמרי יורשים לא ניחא לן כייפינן להו ליורשים כדפרש"י, וכן איתא בס"א וז"ל ואם לא רצו היוורשים להספידו, מוציאים מידם כל מה שרגילים לעשות למת בן גילו לפי משפחתו, וכל צרכי הקבר ואבן למצבה, וכן איתא בשו"ת רב"ן דאב חייב בקבורת בנו מדתניא איזהו מת מצוה כל שקורין ואין לו עונים, הא יש לו עונים לא, משום דעליהו רמי והקרוב קרוב קודם, ועוד מדאמר בתורה לכהנים ליטמא לז' מתים האמורים בפרשה מכלל דמחייבים להן, דאי לא מחייבים אמאי מטמאים, א"כ מכ"ש שכן חייב בקבורת אביו, ואין להאריך מזה, הגם יש לי יתר ראיות וטעמים, ולכן ציוה שיחזיר מיד מה שלקח מהקופה של צדקה.

ובשו"ת חוות יאיר סימן קל"ט כתב ואני מסופק אם הבן עני מדוכא ויש כאן קופה של צדקה אי כייפינן לבן אפילו יש לו כדי קבורה לקבור אביו מדין תורה אם אינו יורש ממנו כלום, דמגלן דמוטל עליו לקברו דאם מפני כיבוד אב דקימ"ל מכבדו במותו לא עדיף ממכבדו בחייו דקימ"ל דרק משל אב מש"כ בשהניח נכסים ודאי לא ירית לה בן ומקרי של אב כי זה כל אדם כמ"ש התוס' לדעת י"א על דכתבינן בכל שטרי שהקנה לו ד"א קרקע שלו וגם הש"ס לא נקט מכבדו במותו בכהאי גוונא שמשלם לו קבר.

יש להקשות: אם החיוב של קבורה מונח על כל הקרובים שמטמא להם, א"כ מדוע מבואר בגמ' כתובות מ"ז ע"ב שחיוב קבורתה של אשתו תיקנו חכמים כנגד ירושת נדונייתה שהכניסה לו, הרי לאשה מותר לכהן להיטמא, א"כ יש לו חיוב לקבור את אשתו מן התורה, ומדוע היה צריך לזה תקנה, כן מקשה בשו"ת הראב"ן סימן ל"ג, וכן בספר הערות להגר"ש אלישיב שליט"א.

איכא כמה תרומים:

א. החיוב של קרובים לקבור את המת יותר משאר אדם היה להם דרשה שאינה מבוררת ומקובלת, לכן היה חייבים לתקן קבורתה תחת כתובתה, כך תירץ בשו"ת הראב"ן סימן ל"ג.

ב. הרי החיוב מן התורה לקבור נלמד בגמ' סנהדרין מ"ו ע"ב מקרא דקבור תקברנו, והוא מצות עשה, וא"כ אין צריך לבזוז על זה יותר מחומש נכסיו ככלל מצות עשה, וא"כ יש לומר דתקנת חז"ל על הבעל היתה שיקברנה כפי כבודה ואף להוציא על זה כל ממונו, כך תירץ בספר הערות להגר"ש אלישיב שליט"א.

מדוע כשמתודים ביום כיפור אומרים את הודיו בנעימה בנגינה

הרי היה צריך לומר בבכי?

בפרשתן י"ז אתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטובה.

הנה החתם סופר בתורת משה וכן השפת אמת כתבו דכוונת הפסוק דאתם חשבתם עלי רעה, אבל אלקים חשבה לטובה, פירוש שע"י שעשו תשובה גדולה, על ידי זה נהפך מזדונות לזכיות ונעשה מזה מצוות, ולכן אלקים חשבה לטובה.

והנה החתם סופר דרשות חלק א' ע"מ י"ט דרשה לשבת תשובה כתב חידוש גדול בענין תשובה מאהבה וז"ל דמי שעושה תשובה מאהבה, כל זכית נבילה שאכל, נעשה כמו זכית מאכילת קרבן בירושלים.

ובזה מבארים המפרשים: מה דאיתא בגמ' ברכות ל"ד ע"ב גדולי בעלי תשובה שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, היינו משום שאם עושים תשובה על עבירות שלהם יהא להם כל כך הרבה זכיות הרבה יותר מצדיקים.

יש להקשות: מדוע אומרים וידוי ביום כיפור בנעימה ובנגינה, הרי היה צריך למרר בבכי בוידוי, כן מקשה בתפארת ישראל על המשניות סוף מסכת תענית, וכן בשיר מעון שבסוף ספר תורת משה להחתם סופר על יום כיפור.

איכא כמה תרומים:

א. כיון דבתשובה מאהבה זדונות נעשה לו זכיות, א"כ עושה עכשיו הרבה מצוות, לכן אומר את זה בנעימה, כך תירץ בתפארת ישראל על המשניות סוף מסכת תענית, וכן בשיר מעון שבסוף תורת משה על החתם סופר על יום כיפור.

ב. כיון דודוי נמי מצוה צריך לעשותו בשמחה, לכן אומרים את זה בנעימה, כך תירץ בשיר מעון שבסוף תורת משה על החתם סופר על יום כיפור.

כשאדם פגע בחבירו וביקש ממנו מחילה האם צריך עוד לעשות

תשובה על שפגע בו?

הנה בשל"ה בפרשתן דרך חיים תוכחת מוסר פרק כ"ט כתב וז"ל ראה נא והביטה עד כמה חיוב המחילה בחטא שבין אדם לחבירו, ראה נא אלו הגדולי עולם, שבטי יה אשר הם מלאכי אלהים, איך עשו הכנעות ויפלו לפניו ארצה, ויאמרו הננו לך לעבדים, ומה יעשה הדיוט החוטא נגד חבירו בהוצאת דיבה ובהכאה וכיוצא בזה, או דברי מסה ומריבה, ואף שחבירו מרוצה, על כל זאת צריך תשובה שימחול לו הקדוש ברוך הוא, והשבטים הקדושים אף שפייסו את יוסף, מכל מקום היה חטאתם שמור עד נקמת עשרה הרוגי מלכות גדולי ואבירי ישראל, זה שרמז יוסף במה "ועתה אל תיראו אנכי" וגו' רמז עתה אין לכם לירא, אבל באחרית הימים תיראו, כי יוסף ראה דבר זה ברוח הקודש, הנה מדבריו לכאורה לא משמע שעשו השבטים תשובה מאהבה.

ובעיון יעקב יבמות ס"ה ע"ב כתב דלכן לא נמחל לאחי יוסף, ע"פ מה דאיתא בגמ' ברכות י"ט עמוד א' אמר רבי יצחק כל המספר אחרי המת כאלו מספר אחרי האבן או משום דלא ידעי, או ידיעי ולא איכפת להו, ומקשה בגמ' והא אמר רב פפא חד אישתעי מילתא בתריה דמר שמואל ונפל קניא מטללא ובזעא לארנקא דמוחיה, ומתריץ הגמ' שאני צורבא מרבנן, דקודשא בריך הוא תבע ביקריה, א"כ יש לומר נמי ביוסף שהיה צורבא מרבנן כדכתיב כי בן זקונים אע"פ שמחל, הקב"ה תבע ביקריה.

והחיד"א פתח עינים יבמות ס"ה ע"ב דחה ראה זו: דהיכא דלא איכפת ליה כגון שדיבר אחרי מותו דלא היה קפידא ולא מחילה הקב"ה תבע ביקריה, אבל בחיים דקפיד והעושה רע נכנע ושאל ממנו מחילה ומוחל בלב שלם מהני מחילה אפילו יהא צורבא מרבנן, ויש עוד טעמים מדוע לא נמחל עיין בספר מעדני אשר שנת תשס"ט פרשת ויגש דברים נפלאים.

מכתבים למערכת

מדוע לא הכירו אחי יוסף את יוסף ע"פ קולו הרי אמרנו בגמ' דכל אדם יכולים לזהות ע"פ הקול
 מה שהקשתם בשם הראשונים מדוע לא הכירו השבטים את יוסף לפי הקול שלו, הרי איתא בגמ' יטין כ"ג ע"א דכל אדם אפשר להכיר ע"פ הקול, א"כ מדוע אחי יוסף לא הכירו את יוסף, ותרצתם בארבע אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א ה"מ"ט מחזיקי הדת
 הגאון רבי יהושע העשיל פארווא שליט"א פאנטשטר

נראה לתרץ דרך כשרוצה להכיר אדם כגון סומא שרוצה להכיר אשתו או משים לב על הקול, אבל כשאנו רוצה להכיר הקול א"כ אינו משים לב על זה ולא יכירו על פי הקול, והרב גרוס שליט"א תרץ בעוד אופן, דהא דסמכינו על הקול זה רק כשאין סתירה לזה, כך מביא במהרש"א ב"ב קכ"ג אבל כשיש סתירה להקול לא סמכינו על זה וכיון שכאן היה לשבטים סתירה לקול, דהרי יוסף היה מלך, ובריתם לא היה אפשרי שיוסף שהיה עבד יהיה מלך במצרים דהא אין עבד מלך, וכיון דיש סתירה לקול במה שהיה מלך לן לא סמכו על זה.

הרב נתן דוד ווינבערג שליט"א סולל ב"ב פאבוב לאנאו
 הבה"ח יקותיאל יהודה לוי נ"י"ו ישיבת זמנא נתניה

נראה לתרץ, ע"פ דברי הרמב"ן שהקשה קשה זה כי כשנכנס יעקב אבינו לקחת את הברכות מיצחק איך לא חשש שכיחודו ע"י קולו, ותרץ דיש אנשים שיכולים לשנות קולם ויתכן שגם יעקב היה אחד מהם, לפי זה יש לומר דגם יוסף שהיה זיו ואוקינו שלו דומה ליעקב אביו היה יכול לשנות קולו, ומימלא לא הכירו אחיו ע"י הקול.

מה מזהני הערבות של יהודה שנמל על עצמו הרי אינו נפרעין מן הערב תחלה

מה שהקשתם בשם התומים הגר"א על זה דכתוב בפרשת ויגש "כי עבדך ערב את הנער" דיש להקשות מה מהני הערבות של יהודה, הרי אין נפרעין מן הערב תחילה, אלא א"כ אין לזה, וכאן שלא לך לתבוע מאזניו מצרים א"כ לא יתא חייב יהודה, א"כ מה מהני הערבות, ותרצתם.

הגאון רבי ישראל שוורץ שליט"א דב א"א"ד תל עין ראש סולל הלטידי הבתים, ה"מ"ט שיבת סמכות

נראה לתרץ, לפי מה שכתב הרשב"א בשו"ת טובא כהנא ב"ב קכ"ג ע"ב שלא היה במעשה דיהודה לזה כלי, אלא יהודה חייב עצמו כנגד נתינת בנימין לאחים, והוכיח מכאן שדין ערבות הוא גם באופן שאין מתחייב אלא גם האומר תן מנה לפלוני ואתחייב אני לך חייב מדין ערב, לפי הנ"ל אתי שפיר, דכאן לא היה לזה לתבוע ממנו, לכן שפיר אפשר לתבוע מערב תחילה.

הגאון רבי נפתלי צבי מרמורשטיין שליט"א ק"ת זמנא נתניה ה"מ"ט בב"ה"ד לקניני סמכות ירושלים

הרב יצחק לוצקין שליט"א סולל ב"ב בית שני ב"א
 נראה לתרץ, ע"פ מה שכתב הרי"ב א"כ ב"ב קכ"ג ע"ב דראובן ושאר השבטים הם היו הלויים ויהודה היה הערב שלהם לפי זה איש דהרי כאן שפיר יכולים ליקח נמי מן הלוי.

איך חל הערבות של יהודה להביא את בנימין הרי ערבות לנפול של אדם אינו מעול

מה שהקשתם בשם אחרונים מה מהני הערבות של יהודה להביא את בנימין, הרי קמ"ל ח"מ ספן נק"א ס"ק י"ב מי שאמר להכירו להלווה ואני ערב להביא גופו של לזה אינו חייב לשלם להיא אסמכתא, א"כ איך חל הערבות של יהודה להביא את גופו של בנימין, ותרצתם בארבע אופנים.

הגאון רבי דוד ליסיעין שליט"א ראש כולל היכל התלמוד ת"א

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א נתניו
 נראה לתרץ, דרוקא אם משתעבד להיות ערב על גוף ואם אינו יכול לקיים הערבות חייב לשלם הרי זו אסמכתא, אבל אם רק ערב על גוף היינו שביאנו כל זמן שירצה אין בזה אסמכתא וחל השעבוד, א"כ ביהודה כיון שכל הערבות היה רק על גוף ולא על ממטנו שהרי אמר אם לא אביאנו וחתאתי כל הימים, א"כ שפיר חל הערבות.

איך יכול להיות שנתרבה השמן בפח השמן הרי אין הברכה מצויה בדבר המדוד

מה שהקשתם בשם אחרונים על נס פח השמן, דאין יכול להיות שהשמן התרבה, הרי איתא בגמ' תענית ד"ח ב"ב, וכן ב"ב ס"ב ע"ב שאין הברכה מצויה בדבר המדוד, והרי כמות השמן שהיה בפח השמן היה דבר המדוד, שהרי היה בו חצי לוג כדי להדליק ליום אחד, א"כ איך אפשר שנתרבה השמן, ותרצתם בארבע אופנים.

הרב אברהם גוטליב שליט"א ירושלים

נראה להביא ראייה ליסוד שכתבתם דבמקום נס יכול שפיר לחול אף בדבר המדוד והשקול והמנוי, שהרי התורה שיעשה משה רבינו כתוב שבת כ"ה ל"א מקשה תעשה ומפרש רש"י השלך את הככר לאור והיא נעשית מאלה וסב ברש"י משקלה היה ככר לא פחת ולא יותר ואין נעשית מאלה הלא הוא שקול, אלא בע"כ שנס יכול להיות אף בדבר השקול והמדוד.

מדוע לא חשש יוסף לצער של אביו ולא שלח לספר לו שהוא במצרים כל כך הרבה שנים
 מה שהקשתם בשם הראשונים ואחרונים מדוע לא חשש יוסף לצער של אביו, ולא שלח לספר לו שהוא במצרים כל כך הרבה שנים ותרצתם בששה אופנים.

הרה"צ ג' ציון מיללער שליט"א ירושלים

נראה לציין מה שתרץ בישמח משה דהיה מתיירא להודיע ע"י שום אדם כי חשש שתפרח הרוח ברבות השמחה פתאומית כעובדא דמיתא בגמ' כתובת ס"ב לכן היה מתכה עד שאחיו הגיעו והם יודעים שאביהם זקן וידעו איך לומר לו באופן דאין סכנה שימות.

הרה"צ משה הלוי הר"ר שליט"א כולל בית ישראל ירושלים

הרב עמרם אייל שליט"א כולל אור החיים ירושלים
 נראה לציין עוד תירוץ מה שכתב רמב"ן בראשית פרק מ"ב פסוק ט' דלכן לא רצה להגיד להם אני יוסף אחיכם, ולאמר מהרו ועלו אל אבי וישלח העגלות כאשר עשה עמיהם בפעם השניה, כי היה אביו בא מיד בלא ספק, ואחרי שנתקיים החלום הראשון הגיד להם לקיים החלום השני, ולולי כן היה יוסף חוטא חטא גדול לצער את אביו ולהעמידו ימים רבים בשבול ואבל על שמעון ועליו, ואף אם היה רצונו לצער את אחיו קצת איך לא יחמול על שיבת אביו, אבל את הכל עשה יפה בעתו לקיים החלומות כי ידע שיתקיימו באמת.

הרב מרדכי יעקב פרדיסוג שליט"א ירושלים

מה שהבאתם באחד מן התרוצים בשם הראשונים שלפני שמכרו את יוסף השביעוהו אותו שלא יספר כלום לאביו ולא יחזור לשם, יש להעיר א"כ איך כתוב בתורה דלאחר שנגלה להם שלח לומר לאביו דהוא חי במצרים הרי היה השבועה, ומצאתי בפרוש הרא"ש שכתב שהתיר את השבועה.

הרב ישראל יוד שליט"א בני ברק ממכון פאר

נראה לתרץ ע"פ מה דאיתא בגמ' שבת פ"ט ע"ב ע"ב אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן ראויה היה יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל, אלא שזכותו גרמה לו וכו' לפי הנ"ל נראה לתרץ דלכן לא שלח להודיע לו שהרי היה יורד אליו והיה גורם לו א"כ שיצטרך יעקב לרדת בשלשלאות של ברזל לכן לא גילה לו.

הרב נחמיה הערץ שליט"א בני ברק

מה שכתבתם באחד מן התרוצים שיוסף נשבע שלא לגלות לאביו, יש להעיר איך חל שבועה זו, הרי היא שבועה לבטל את המצוה. מענייני אשר: הרי היה קודם מתן תורה, ולהרבה שיטות גוי אינו מצווה במצות כיבוד אב לכן לא היה נשבע לבטל את המצוה.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
 להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
 לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com
 לביירוים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
 מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת

ברכת מזל טוב לירידינו
 הרה"צ רבי יצחק קאף שליט"א
 מייסד ומנהל תלמוד תורה "עצת אמת"
 לרגל שמחת נשואי נכדתו בת לבנו הרב זאב שליט"א
 עב"ג הבה"ח חיים עזרא איינהורן נ"י
 בן הרב יחיאל מיכל שליט"א
 יהא רעוא שיכזה לראות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו
 בכריות גופא ונהורא מעליא

גליון זה נודב ע"י ירידינו
 הרב יוסף אביגדור מילר שליט"א ירושלים
 לרגל שמחת אירוסיו בנו הבה"ח שלמה נ"י
 עב"ג בת הרב משה אליעזר לוקר שליט"א אסדו
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויעליה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ירידינו
 שלוחא דרבנן העוסק בצרכי ציבור באמונה
 הרב דב בעריש שטמור שליט"א
 מנהל מרכז הכוללים צאנז
 לעילוי נשמת אביו
 הרב צבי בן הרב יעקב שטמור ז"ל
 מוקני חסובי חסידי צאנז
 נלב"ע ט"ו טבת תשס"ט ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ירידינו
 לעלי"צ זקנו
 הרב יוסף בן הרב יהודה אריה רובינפלד ז"ל
 נלב"ע י"ג טבת ת.נ.צ.ב.ה.
 ולעילוי נשמת מורנו הרה"ק
 רבי נתן בן הרב נפתלי הערץ שטרנאהרץ זצ"ל
 נלב"ע עשרה בטבת ת.נ.צ.ב.ה.
 יהא רעוא שזכותו של בעל ההילולא יעמוד לימן התורם
 שיעליה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ירידינו
 הרב משה שטיינמנץ שליט"א יוניאן סיטי
 לרגל שמחת נשואי בנו הבה"ח נפתלי נ"י
 עב"ג בת הרב יוסף ברויער שליט"א בני ברק
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויעליה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ירידינו
 הרב אפרים דופלט שליט"א ירושלים
 לרגל שמחת הולדת בנו במוז"ט
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
 ירוה נחת מכל יוצאי חלציו
 ויעליה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ירידינו הרב העלר שליט"א ירושלים
 לרגל שמחת הולדת בנו במוז"ט
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויעליה בכל אשר יפנה